

Yhteenveto 10.2.2021 järjestetystä Kuntoutuskoulutuksen tulevaisuus -työpajasta

UNELMA: TASA-ARVAINEN KUNTOUTUS

- Kuntoutujien ääni pitäisi saada kuuluviin
- Syrjäseuduilla mahdollisuuksia ja tasavertainen kuntoutus
- Kuntoutuspolkujen tasa-arvoinen toteutuminen
- Jokamiehen kuntoutusta tulee kehittää ja mahdollistaa monelle.
- Kuntoutus kuuluu kaikille

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

UNELMA: JOUSTAVAT JA SUJUVAT HOITOPOLUT

- Kuntoutuspolkujen mahdollistaminen
- Jatkuva kuntoutujan siirtymiin esim. siirtyessä hoitokotiin
- Toimivat hoitopolut ja matalan kynnyksen palvelut esim. kulttuuri
- AVH-asiakkaiden hoitopolku ja alueellinen toimiminen ja oikea aikaisuus
- Mahdollisimman oikea-aikainen ja tehokas kuntoutus sitä tarvitseville - käytössä olevilla pelimerkeillä/resursseilla.
- AVH-kuntoutujan kuntoutuspolun kehittyminen.
- Julkisen ja yksityisen puolen sujuva yhteistyö, niiden välillä on kiulu
- Tiedonkulku

UNELMAT: MONIAMMATILLISUUS/MONIALAISUUS

- Monialainen yhteistyö (julkinen ja yksityinen)
- Monitoimijainen ristipölytytys
- Moniammatillisuus, monialaisuus, laaja yhteistyö
- Omaiset mukana ja toimijoiden yhteistyö tunnustetaan
- Moniammatillista yhteistyötä ja kuntoutuksen osaamista olisi kaikilla
- organisaatioiden välinen yhteistyö monialainen (julkisen ja yksityisen välisen kiulun parantaminen)

UNELMA: ERITYISALOJEN KUNTOUTUKSEN KEHITTÄMINEN

- Kokonaisvaltainen kuntoutus
- Epilepsia kuntoutuksen kehittäminen
- Perhekuntoutus, mielenterveyskuntoutus kehittäminen
- Sosiaalinen kuntoutus vahvasti esille
- Robottikuntoutus

UNELMA: KUNTOUTTAVA ARKI YHDESSÄ YMMÄRTÄEN

- Kuntouttava työote tasalaatuisiksi ja käytäisiin läpi koulussa... hoitokoti jatkuva
- Kuntoutuksen ammattilaisten ja hoidollisten ammattilaisten kanssa. kuntoutuksen käsitteen ymmärtäminen, kuntoutusprosessin ymmärtäminen, sama kieli ja periaatteet
- Kuntoutusosaamisen saaminen saatavilla kaikilla, toimintakyky
- Kuntoutusarkeen aktiiviseksi ja näkymiseksi, hoitajien tietoisuus
- Hoitotyön arkeen kuntoutusta
- Toimintakyvyn edistämistä arjessa (iäkkäät), osallistaminen kuntoutukseen
- Sairaalassa voidaan vaikuttaa omaan toimintakyvyn käyttäminen mahdollisuuksien mukaan: mahdollistaa toimintakykyä

UNELMA: ERINOMAINEN KUNTOUTUSKOULUTUS

- Tutkia, toteuttaa ja kouluttaa näyttöön perustuvaa ja vaikuttavaa kuntoutusta

Työpajan sisältö

Motivaatio: ”Jokainen asiakas on uusi haaste” – asiakas on yksilö

Motivoivina tekijöinä osallistujat näkivät asiakkaan onnistumisen kokemukset, voimaantumisen, tuen tarpeen vähenemisen, edistymisen, itsenäisyyden lisääntymisen, selviytyminen arkisissa askareissa vähemmällä tuella.

Tähän pääsemiseksi asiakkaalla tulee olla selkeät ja merkitykselliset tavoitteet määriteltynä. Asiakkaalla aina oltava päätäntä valta ja se on otettava huomioon. Asiakas pitää saada itse inspiroitumaan ja motivoitumaan, jotta hän on mukana. Asiakkaalle tarjotaan mahdollisuus liittyä takaisin yhteisöön.

Asiakkaalle on annettava toivoa ja näkymiä kuntoutuksen tulevaisuudesta, kokemusta pystyvyydestä sekä tehdä näkyväksi kaikki kuntouttavat toimet työpäivässä. Myös asiakkaan palaute on tärkeää. Jokaisesta pienestäkin edistymisestä on iloittava. Myös ammattilaisen asenne on tärkeä ja kuinka hän kohtaa asiakkaan. Työ ei saa muuttua liukuhihnatyöksi vaan se vaatii muuntautumista ajassa.

Motivaatiossa tukee oma ”heimo”, tiimi ympärillä, josta saadaan erilaisia näkökulmia ja tietoa. Uutta motivaatiota voi tuoda myös uudet innovaatiot ja kehitystyö (esim. robotiikka, etäkuntoutus), jolloin innostutaan kokeilemaan.

Kuntouttava työote

Kuntoutus on muutakin kuin kävely ja jumppa. Se on arjessa tekemistä. Se on eri osa-alueiden huomioimista (kokonaisuuden): fyysinen, psyykinen, sosiaalinen ja kognitiivinen. Omaiset otettava heti mukaan kuntoutusprosessiin: yhteinen kuntoutusmatka muuten haparoivaa (ei saa tehdä puolesta). Apua ja tukea annetaan vain tarvittavissa toimissa. Osallistettava asiakas mukaan toimintoihin, paitsi jäämisen tunne voi heikentää motivaatiota. Asiakkaan on

tunnettava: miten asiakas haluaa, että toimitaan, asiakkaan motivointi, ohjaus. Kuntoutumisessa lähtötilanne mitattava, jotta tulos nähtävissä.

Voimavarat ja vahvuudet lähtökohtana, pois ongelmalähtöisyydestä, arjessa innovoidaan kuntoutuksen harjoitteita esim. housujen pukeminen. Kuntouttava ote vaatii moniammatillista tiimiä, joka arvioi toimintakykyä ja ratkaisee käytettäviä menetelmiä. Koko työyhteisölle sama koulutus ja yhteinen tapa tehdä työtä: kaikki tekee, yhteinen kieli ja puhe ja samat pelisäännöt, joita tulee aina muistutella työntekijöille.

Moniammatillinen yhteistyö

Moniammatillinen yhteistyö tukee asiakkaan etuja. Tällöin ammattilainen ei ole yksin vaan voi hyödyntää yhteistyötahoja. Toiset voivat auttaa näkemään mitä itse ei näe. Yhdessä tekeminen on myös työtä tukevaa ja syntyy vuorovaikutusta. Myös 3. sektori on saatava mukaan toimintaan. Tunnistettuja saumakohtia tulee hioa. Moniammatillista yhteistyötä voi tehdä ilman asiakastakin: muistettava asiakaslähtöisyys / pidettävä tämä keskiössä

Heikkoudet

Kirjaaminen ja tiedonkulku: Tiedon jakamisessa on kehitettävää. Ei välttämättä tiedetä asiakkaan sen hetkistä tilannetta. Lisäksi kirjaamiskäytännöissä on vaihtelua. Kirjaaminen tulisi tehdä asiakkaan näkökulmasta ja kiteyttää oleelliset asiat. Kaikessa tulisi huomioida asiakkaan etu. Lisäksi haasteena erilaiset tietojärjestelmät. Kaikki hoitavat tahot eivät ole samalla sivulla edes laitoksen sisällä (fysioterapeutit, sairaanhoitajat, lääkärit yms.). Tarvitaan aitoa vuoropuhelua.

Toisen työn tunteminen ja arvostaminen: Eri ammattilaiset eivät tiedä tarpeeksi toisen työstä ja toimintatavoista. Lisäksi kentällä vallitsee eri ammattikuntien aidon vuorovaikutuksen puute (hierarkisuus).

Oma työnkuva/työnohjaaminen: Työn tekemisen mielekkyyteen vaikuttavat myös fyysiset tilat. Ne voivat joko tukea tai haitata asiakkaan kohtaamista ja toimintaa tilassa. Lisäksi kiire voi vaikuttaa siihen, milloin ammattilainen ehtii edistämään asiakkaan asioita esimerkiksi puheterapeutin tavoittaminen. Uusien käytäntöjen ja välineiden käyttö on pelottavaa.

Asiakkaan "edut": Asiakkaan saamat palvelut vaihtelevat iän, asuinpaikan, asumismuodon ja sosiaalisten suhteiden mukaan. Palveluissa tulisi perehtyä asiakkaaseen, olla aidossa vuorovaikutuksessa ja kuunnella. Myös asiakkaan kuuluminen tiettyjen palveluiden piiriin: hoitokodin asukas putoaa pois julkisen kuntoutuksen piiristä. Apuvälineiden saatavuus. Lisäksi asiakasta ei kuunnella ja arki jää hämärän peittoon. Kuntoutus on laitoskeskeistä eikä asiakkaalla ole tarvittavia tukia kotiutuessa.

Moniammatillisuuden toteutuminen: Kuntoutus on sirpaloitunut eri ammattilaisille. Ei ole tarjolla kuin parin ammattiryhmän palvelut. Kuntoutushenkilöstö helposti myös itse eriytyy muusta henkilökunnasta. Osin tähän ohjaa myös organisointi tavat. Lisäksi eri ammattilaisilla

on erilaiset tavoitteet ja yhteiset käsitteet puuttuvat. Alueella ei tällä hetkellä puheterapia- ja toimintaterapiakoulutusta

Digitaaliset palvelut: Syrjäseuduilla tietoliikenneyhteyden takkuilevat. Yhteydenotot tuovat haasteita asiakkaille ”paina 1:stä, kun haluat tätä palvelua”. Kaikilla ei ole tietokonetta ja nettiyhteyttä.

Vahvuudet

Laaja-alainen ammattitaito: Kuntoutuksen ammattilaisilla on vahvaa osaamista etenkin neurologian ja AVHn saralla.

Yhteistyö: On löydetty yhteisiä yhteistyön keinoja, puhutaan samaa kieltä eri toimijoiden välillä (yksityinen, julkinen, 3 sektori)

Pienet organisaatiot: työkaverit lähellä ja pystytään kysymään vinkkiä monialaisesti (fysdari, lääkäri, jne) Nopea reagointi asioihin.

Kehittäminen

Moniammatillisuus: Mitä moniammatillisuus tarkoittaa missäkin yksikössä? Tarvitaan mahdollisuuksia toimia moniammatillisesti (esim. työkierto?). Kaikkien tieto on arvokasta. Pitkään olleet voivat päivittää osaamistaan, mutta myös työelämään astuvat voivat tuoda tuoreita näkemyksiä. Toisen työtä tulee arvostaa.

Työn tekeminen: Oman työn aikataulutus (akuutteihin asioihin ei ole aina mahdollista tarttua juuri sillä hetkellä). Omat harrastukset henkilöstöltä käyttöön kuntoutukseen. Henkilökunnan sitouttaminen organisaatioon ja sen toimintatapoihin. Työparitoiminnan kehittäminen.

Asiakaslähtöisyys: Asiakkaiden osallisuuden vahvistaminen, asiakaspalautteen hyödyntäminen, asiakaspalautteen helpottaminen. Perusliikkumisen ohjauksen tarjonnan ja suoravastaanoton kehittäminen. Selkeiden ja uudenlaisten ohjeistuksien tekeminen asiakkaalle. Tapoja lisätä aitoa vuoropuhelua ja tuoda esille asiakkaalle sopivia palveluita (esim. kulttuuri, etäratkaisut, teknologia)

Kuntouksen tulevaisuus

Ennakointi: Tulevaisuudessa tarvitaan enemmän ennaltaehkäisevä kuntoutusta. Siinä pätee samat asiat kuin kuntoutuksessa: tulee olla mielekästä tekemistä, riittävät resurssit ja koulutusta. Jokaisella velvollisuus huolehtia omasta kunnosta, mutta tätä voidaan edistää myöskin esim. työterveyden kautta. Miten vahvistetaan toimintakykyä ennen ongelman sattumista? Työelämässä ollaan kuitenkin pidempään. Tarvitaan myös matalan kynnyksen palveluita ja ohjausta ilman lääkäriä: ohjausta ja neuvontaa työikäisille, toimintakyvyn muutoksien havaitsemiseen, oikeassa vaiheessa riskien havaitseminen. On varauduttava

tulevaisuuteen; ennakkointitiedon avulla voidaan valmistautua muutaman kymmenen vuoden päässä olevaan palveluntarpeeseen.

Teknologia: Teknologian käyttöönotto vaatii laitteistojen saatavuutta ja helppokäyttöisyyttä. Lisäksi tarvitaan ammattilaisille ja asiakkaille koulutusta näiden käytöstä. Ammattilaisten tulee myös tunnistaa asiakkaan kykyä omaksua teknologisia ratkaisuja. Millaisia tukimahdollisuuksia alueella tarjotaan: Savonetti, kansalaisopisto? Lisäksi teknologia voi tukea massatiedon analysointia (potilasjärjestelmät, mittaustiedot) ja laaturekisterien hyödyntäminen kuntoutuspalveluiden suunnittelussa parantavat kuntoutuspolkuja. Tulevaisuudessa pelillistäminen ja etäpalvelut ovat mahdollisia

Yhteisöllisyys & vertaistuki: Omaiset ovat voimavara: heillä on halua tukea. Kuinka heitä voidaan tukea? Toisaalta vertaistuki voi nostaa kuntoutujan kilpailuviettiä. Omaiset tukevat osallisuutta ja yhdessä tekemistä sekä voivat aktivoida kuntoutujaa. Jos henkilöllä ei ole omaisia lähellä, tarvitaan vertaistukea, tukihenkilöitä ja verkostoja virkistämään, poistamaan yksinäisyyttä ja aktivoimaan arkea. Palvelun tarjoajien tulisi kehittää päivätoiminnan lisäksi myös iltatoimintaa. Ryhmämuotoinen kuntoutus synnyttää myös ystävyksiä. Miten tätä saadaan myös syrjäseuduille?

Asiakaslähtöisyys: Miten varmistetaan tasalaatuiset palvelut kaikille? Tarvitaan matalan kynnyksen palveluita esimerkiksi helposti saavutettava paikka, jossa kuntoutuja voi käydä kysymässä ja saada apua. Asiakkaan kokonaiskuvan kautta osataan tarjota tilanteeseen sopivia menetelmiä, palveluita ja apuvälineitä.

Uudet palvelut: Elämysten tuottaminen oli kyseessä sitten luonto, taide, musiikki tai muu motivoiva ympäristö. Tarvitaan uudenlaisia palveluja erilaisille ihmisille. Uudenlaiset asumisen muodot. Uudenlaisten sosiaalisten yhteyksien kehittäminen esim. osa päivätoiminnasta iltatoiminnaksi?

Vaikuttavat menetelmät: Toimintakykyä tulee seurata ja mitata. Miten erilaiset menetelmät vaikuttavat ja miten tuloksia arvioidaan? Kuntoutuksen itsearviointimittareiden hyödyntäminen (esim. KYKY-viisari).

Kuvaile miten koulutus vastannut työelämän muutoksiin?

Hyvät käytännöt: Pienien käytäntöjen muutoksien kautta muutosta koko organisaation toimintaan. Työparin kuuntelu on tärkeää ja kuulumisten vaihtaminen päivittäin. Uudet työntekijät tuovat virkistäviä ajatuksia ja uutta tietoa tullessaan. Tätä edistää työpaikan salliva ilmapiiri, jossa erilaiset näkemykset pääsevät esille ja koulutuksien opit jalkautuvat arkeen. Lisäksi organisaatioissa järjestetään sisäisiä koulutuksia taitojen ylläpitämiseksi.

Koulutuksiin pääseminen: Työntekijöillä kiinnostusta kehittää osaamista, mutta mahdollisuuksia koulutuksiin ei ole. Lisäksi työpaikkojen resurssivajeet eivät josta koulutuksien sisältöjen omaksumiseen. Ammatilliset jatkokoulutukset sijoittuvat usein Etelä-Suomeen. Jos haluaa kouluttautua, on itse oltava aktiivinen ja haettava oma koulutuspolkunsaa. Työntekijät

eivät aina näe omia kehittämistarpeitaan ja urautuneet vanhoihin tapoihin. Uusien tapojen käyttöönotto voi olla vaikeaa. Esimiehen tuki, vuorovaikutus ja kehityskeskustelut tärkeitä koulutustarpeiden määrittämiselle organisaatiossa. Työntekijällä itsellään myös oltava tahtotila oppia uutta ja kehittää itsensä.

Koulutuksen puute: Osaaminen on kapeutunut ja työssä joutuu opettelemaan uusia taitoja. Joihinkin aihepiireihin haastava löytää sopivia koulutuksia kuten apuvälinepuoleen. Kuntoutusammattilaisten koulutuksessa alueella myöskin vajetta: puheterapia ja toimintaterapia.

Koulutusaiheita

- Mittareista: esim. käyttö, tulkinta, yhteistäminen
- Kinestetiikka:
 - kuntouttavan työotteen teroittaminen
 - osana kuntoutusopiskelijoiden (lähivoitajien ja terapia-ammattilaisten ja sosionomien) peruskoulutusta
- Haavan hoito
- Kuntoutuksen laaja-alaisuus:
 - Mitä kuntoutus on: hoitajille vaikea tuoda esiin mitä on sosiaalinen tai psyykinen toimintakyky: fyysinen ymmärretään paremmin
 - Oman alan täydennyskoulutus: kuntoutuja laaja-alaisesti huomioon
 - Akuuttikuntoutujien: psyykinen prosessi (kriisi) muistaminen missä hetkessä kuntoutuja nyt on? Minkälainen on hänen jaksaminen/millaisia tunteita hän käsittelee/mitä hän pystyy omaksumaan? Kuntoutujan mielen hyvinvointi ja sen huomiointi
- Lääkehoito muuttunut ajan kuluessa
- Mielen terveys ja päihdekuntoutus: radikaali sisällön muokkaus?
- Verkostoituminen
 - Vertaistuen merkitys suuri
 - Yksinäisyys iso ongelma ja kohtaa eri demografioita
- Psykofyysinen fysio- ja toimintaterapiakoulutus
- Neurokuntoutuksen uudet tuulet
 - esim. ALS-potilaiden kuntoutus, ei löydy tällä hetkellä
 - Tules ja neurologian yhdistämistä. Monet neurologiset ongelmat muuttuvat tules-ongelmiksi
- Hengitykseen liittyvä koulutus
- Moniammatillisuus
 - lähtökohdat
 - yhteinen kuntoutuksen kieli
 - toimintakulttuuri työn arjessa
 - yhteiset pelisäännöt ja arvot
- Koulutusseminaari kuntoutukseen - kuntoutuskäsitteet, valtakunnallinen vaikuttaminen, näkyminen, rahoituksen saaminen

Koulutustavat

Koulutuksen tulee olla käytännön läheistä sisältäen harjoitteita ja käytännön esimerkkejä. Koulutus ei saa jäädä kauaksi arjesta, että se saadaan mukaan omaan työhön ja työyhteisöön. Voisiko koulutuksia olla räätälöitynä oman työyhteisön tarpeisiin?

Koulutus voi olla etänä tapahtuvaa, mutta läsnäolo tukee verkostoitumista, ajatustenvaihtamista ja vuorovaikutusta. Työpajat koetaan hyvinä, koska niissä pääsee käytännössä tekemään. Harjoittelu ja sen videointi. Monialaiset simulaatiot. Luennoissa ja webinaareissa kouluttajalla on suuri vaikutus: hänen on oltava aidosti kiinnostava.

Koulutuksia voi olla erilaisiin tarpeisiin parin tunnin tilaisuuksista, 1-3 päivän koulutusjaksoista laajempiin ammattimaisiin osaamisen päivityksiin. Koulutuksien tulee olla integroitu osaksi työaika ja ajankäytön oltava tehokasta. Mukaan itseoppimisjaksoja omalla työpaikalla.

Hyvä koulutus ei ole aina maksullinen vaan esimerkiksi KYS järjestää hyviä koulutuksia. Hinta 0-1000€.

Kuntoutuskäsite on ymmärrettävä laaja-alaisemmin. Kaikkien soteammattilaisten tekemä hoitotyö on tärkeää. Tämän vuoksi kuntoutusosaamista voidaan tuoda myös esimerkiksi sairaanhoitajien ja lääkäreiden osaamiseen. Koulutus voi olla moniammatillista, mutta jokaiselle ammattiryhmälle tulee kohdentaa tietoa.

Mahdollisuus valita paketteja.

Muuta kehitettävää

- Omaishoitajille osaamista kotona työskentelyyn hoidettavan omaisen kanssa
- Miten vaikutetaan kuntoutuksesta päättäviin tahoihin:
 - Viestintämedian kanssa
 - Asiakkaiden mobilisoiminen
 - Omaisten tietoisuuden lisääminen
 - Tutkimuksen esille tuominen
 - Kuntoutusalan osajia mukaan politiikkaan
- 3.sektorin aktivoiminen ja mukaan ottaminen kuntoutukseen (vertaistukiohjaajat). "Kerhotoiminta" on tärkeää
- Valtakunnalliset apuvälineiden saatavuusperusteet: esim. mittareihin vastaavasti valtakunnalliset käytännöt
- Nykyisen hoitopolun läpikäyminen: mikä toimii, mikä ei? Missä lisäpalvelujen tarvetta?
- Kuntouttaminen on kaikkien sote-puolella ihmisten kanssa toimijoiden velvollisuus
- Asiakas, kuntoutujat: heidän kuulemisensa, motivaatio, jos ei ole, ei tule tulosta, motivaatio on monissa tutkimuksissa tärkein selvittävä tekijä kuntoutumisessa,
- Kuntoutuksen uudistaminen toimintasuunnitelma 2020-2022, kuka tekee, mitä tekee, missä tehdään: valtakunnallinen yhteistyö että kaikki mennään samaan suuntaan
- Työkokeilut helpommaksi työelämässä
- Kansainvälistä vaihtoa myös työelämään
- Kuntoutus on laaja-alaista, oppimispolku työssä oleville, miten osaaminen edistyy erityisesti alkuvaiheessa, mukana ammattijärjestöt ja ammattiyhdistykset

- Tulevaisuusfoorumit: Ajatusten tuuletusta, mitkä ne tarpeet oikeasti ovat? Asumismuodot? Tulevaisuusnäkökymät? Joustava kuntoutuksen koulutusrakenteet.
- Oppisopimuskoulutukset kun ovat niin arkilähtöisiä, sopivan vaativaa koulutusta, koulutuksen olisi hyvä hyödyttää muitakin, työparina opiskelu -> vahvuutta viedä asioita arkeen,
- KYS:in mentorikoulutuksen kautta (ainakin neur.) yksiköissä kokeneemman asiantuntijan avulla vahvistetaan osaamista (Savonia mukana toteuttamassa) - tullut näkyvämmäksi asiaksi
- Osaamista vahvistetaan koulutuksen lisäksi yhdessä tekemällä ja mentori/kisällimallilla (mm. apuvälinepuoli)

Lisätiedot

Pyydämme teitä esittämään kehittämishankkeeseen liittyvät kysymyksetne kehittämishankkeen vastuuhenkilölle. Pohjois-Savon Kuntoutuspalveluiden osaamis- ja liiketoimintaverkosto -hanketta rahoittaa Etelä-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. ESR-rahoitteisen hankkeen kesto on 1.9.2020 - 31.5.2023.

Kehittämishankkeen vastuhenkilö

Projektipäällikkö

Jori Reijula

jori.reijula@vetrea.fi

puh: 045 847 1133